

**جنایت علیه جسم انسان
در حقوق کیفری ایران
(نظری - کاربردی)**

براساس قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱

دکتر سید ابراهیم قدسی

دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه مازندران

سرشناسه: قدسی، ابراهیم، ۱۳۴۰-

عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام

عنوان و نام پدیدآور: جنایت علیه جسم انسان در حقوق کیفری ایران (نظری - کاربردی): بر

اساس قانون مجازات اسلامي مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱ / سيد ابراهيم قدسي.

مشخصات نشر: تهران: گام حق، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۳۲۰ ص.

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: قتل - ایران / موضوع: قتل عمد - ایران / موضوع: قتل -- جنبه‌های مذهبی -

اسلام / موضوع: قتل عمد (فقہ) / موضوع: قصاص (فقہ) / موضوع: قتل عمد -- ایران - دعاوی /

موضوع: قتل -- ایران - دعاوی / موضوع: حقوق جزا -- ایران

رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ج ۹ ق ۵۰/۵۰ KMH۴۰۵۰/۵۰

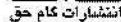
رده بندی دیوبند: ۳۴۵/۵۵-۲۵۲۳

شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۳۶۰۶۵

عنايت علیہ جسم انسان

در حقوق کیفری ایران

انتمشارات كام حق

مؤلف: دکتر سید ابراهیم قدسی

ناشر: گام حق

صفحه آرایه: گام حق

ناش همکار: کتاب آوا:

نہت جاب اول : ۱۳۹۳

شماره گان: ۱۰۰۰ جلد

9VA-8...9A.99-9-Y

تصاویر

ایمبا: ۱۱۵۰۰ تومان

کلیه حقوق این اثر برای انتشارات گام حق محفوظ است.

هر گونه کپی برداری و تهیه جزوه از متن کتاب، استفاده از طرح روی جلد و عنوان کتاب جرم است.

و متخلفان طبق قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

دفتر مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، خیابان وحید نظری، ساختمان نادر، واحد ۱۲ تلفن:

۶۴-۶۶۹۶۴۰۶-۶۶۹۶۸۵: تارنما: www.gamehaq.com فروشگاه اینترنتی: www.legalbooks.ir

مرکز بخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، پست حقیقت، پلاک ۴، واحد ۴

تلفون: ۶۶۹۷۴۶۴۵-۶۶۹۷۴۱۳۰ فروشگاه اینترنتی: www.avabook.com

۹	یشگفتار
۱۵	مقدمه
۱۷	بخش اول: جنایت عمدی علیه جسم انسان
۱۷	فصل اول: جنایت عمدی علیه نفس
۱۸	مبحث اول: ماهیت و عناصر تشکیل دهنده جنایت عمدی علیه نفس
۲۱	گفتار اول: عنصر قانونی جنایت عمدی علیه نفس و موارد زوال آن
۲۳	بند اول: قتل ناشی از تیراندازی مأمور به امر آمر قانونی
۲۳	بند دوم: قتل ناشی از اعمال جراحی
۲۵	بند سوم: قتل ناشی از دفاع مشروع
۲۷	بند چهارم: قتل با رضایت مجنی علیه
۲۹	گفتار دوم: عنصر مادی جنایت عمدی علیه نفس
۳۱	بند اول: وجود شخص قاتل
۳۱	الف- مباشرت در قتل
۳۲	ب- شرکت در قتل
۳۷	پ- معاونت در قتل
۳۸	ت- تسبیب در قتل
۴۲	ث- اجتماع مباشر و سبب
۴۹	بند دوم: رفتار ارتكابی
۴۹	الف- فعل مثبت
۵۰	ب- ترک فعل
۵۳	بند سوم: وجود رابطه علیت میان رفتار ارتكابی و نتیجه حاصله
۵۴	نظریه اول: علت اولیه، شرط واجب یا ضروری نتیجه
۵۴	نظریه دوم: شرط پویا یا متحرک نتیجه
۵۵	نظریه سوم: علت متصل نتیجه یا مستقیم و بلافاصله جرم

- نظریه چهارم: علیّت تام، شرط اساسی و کافی نتیجه ۵۵
- بند چهارم: وجود شخص زنده ۵۶
- گفتار سوم: عنصر معنوی جنایت عمدی علیه نفس ۵۷
- بند اول: اثر اشتباه در جنایت عمدی علیه نفس ۵۹
- الف - اشتباه در فعل (هدف) ۶۰
- ب - اشتباه در فکر (تشخیص) ۶۴
- مبحث دوم: قصاص، ضوابط و شرایط آن ۶۶
- گفتار اول: قصاص ۶۶
- گفتار دوم: ضوابط قصاص ۶۹
- بند اول: لزوم اذن ولی دم برای قصاص ۶۹
- بند دوم: امکان دسترسی به قاتل ۷۰
- بند سوم: پرداخت فاضل دیه در صورت تفاوت جنسیت قاتل و مقتول یا وجود شریک ۷۱
- بند چهارم: توجه به خواست تمامی اولیای دم ۷۲
- بند پنجم: توجه به حالتهای مختلف در خصوص وضعیت ولی دم ۷۳
- گفتار سوم: شرایط قصاص ۷۵
- بند اول: شرایط قاتل ۷۵
- شرط اول: عقل ۷۶
- شرط دوم: بلوغ ۷۷
- شرط سوم: قاتل پدر یا از اجداد پدری مقتول نباشد ۸۲
- اکراه در قتل ۸۵
- بند دوم: شرایط مقتول ۸۷
- شرط اول: مقتول عاقل باشد ۸۷
- شرط دوم: مقتول در دین با قاتل مساوی باشد ۸۷
- شرط سوم: مقتول مشمول ماده ۳۰۲ نباشد ۸۹
- فصل دوم: جنایت عمدی علیه عضو و منفعت** ۹۴
- مبحث اول: معنا و مفهوم ضرب، جرح، قطع و جنایت علیه منفعت ۹۵
- مبحث دوم: عناصر تشکیل دهنده جنایت عمدی علیه عضو و منفعت ۹۷
- گفتار اول: خودزنی ۹۸

گفتار دوم: اکراه در جنایت عمدی علیه عضو و منفعت	۹۹
مبحث سوم: مجازات جنایت علیه عضو و منفعت و شرایط آن	۱۰۰
گفتار اول: مجازات جنایت بر عضو و منفعت	۱۰۰
گفتار دوم: شرایط جنایت عمدی علیه عضو و منفعت	۱۰۳
فصل سوم: تأثیر تغییر جنسیت در جرایم مستوجب قصاص	۱۰۷
مبحث اول: تغییر جنسیت پدر و مادر	۱۰۹
مبحث دوم: تغییر جنسیت جانی و مجنی علیه	۱۱۰
گفتار اول: زمانی که جانی تغییر جنسیت بدهد	۱۱۰
گفتار دوم: زمانی که مجنی علیه تغییر جنسیت بدهد	۱۱۳
فصل چهارم: راههای اثبات جنایت علیه جسم انسان	۱۱۴
مبحث اول: اقرار	۱۱۴
گفتار اول: اقرار چیست؟	۱۱۴
گفتار دوم: شرایط اقرار	۱۱۵
گفتار سوم: کمیت اقرار	۱۱۶
گفتار چهارم: انکار بعد از اقرار	۱۱۷
گفتار پنجم: تأثیر تغییر جنسیت در اقرار	۱۱۸
مبحث دوم: شهادت	۱۱۹
گفتار اول: شرایط شاهد	۱۲۰
گفتار دوم: کمیت و کیفیت شهادت	۱۲۱
گفتار سوم: تأثیر تغییر جنسیت در شهادت شهود	۱۲۳
مبحث سوم: سوگند	۱۲۵
مبحث چهارم: علم قاضی	۱۲۵
گفتار اول: ادله اعتبار علم قاضی در فقه امامیه	۱۲۷
گفتار دوم: ادله عدم اعتبار علم قاضی در فقه امامیه	۱۲۷
مبحث پنجم: قسامه	۱۲۸
گفتار اول: قسامه چیست؟	۱۲۹
گفتار دوم: کمیت و کیفیت قسم	۱۳۰
گفتار سوم: تأثیر تغییر جنسیت در قسامه	۱۳۱

بخش دوم: جنایت غیر عمدی علیه نفس، عضو و منفعت	۱۳۵
فصل اول: عناصر تشکیل دهنده جنایت غیر عمدی علیه نفس، عضو و منفعت	۱۳۶
مبحث اول: عنصر قانونی	۱۳۶
مبحث دوم: عنصر مادی	۱۳۶
گفتار اول: رفتار فیزیکی اعم از فعل یا ترک فعل	۱۳۶
گفتار دوم: عدم دخالت مجنی علیه در عمل ارتكابی	۱۳۸
گفتار سوم: فعل یا ترک فعل ناشی از تقصیر یا خطای مرتکب باشد	۱۳۹
گفتار چهارم: رابطه سببیت میان خطای جزایی و نتیجه حاصله وجود داشته باشد	۱۴۱
مبحث سوم: عنصر معنوی	۱۴۱
فصل دوم: مجازات جنایت غیر عمدی علیه جسم انسان	۱۴۲
مبحث اول: معنی لغوی و اصطلاحی دیه	۱۴۲
گفتار اول: دیه دارای ماهیت کیفری است	۱۴۵
گفتار دوم: دیه دارای ماهیت حقوقی بوده و جبران خسارت است	۱۴۸
گفتار سوم: دیه دارای ماهیت دوگانه است	۱۵۰
مبحث دوم: مقادیر دیه	۱۵۲
مبحث سوم: تغلیظ دیه	۱۵۶
مبحث چهارم: مهلت پرداخت دیه	۱۶۰
فصل سوم: تأثیر تغییر جنسیت در جرائم مستوجب دیه	۱۶۲
مبحث اول: تأثیر تغییر جنسیت و دیه شبه عمد	۱۶۲
گفتار اول: زمانی که جانی تغییر جنسیت بدهد	۱۶۳
گفتار دوم: زمانی که مجنی علیه تغییر جنسیت بدهد	۱۶۳
مبحث دوم: تأثیر تغییر جنسیت و دیه خطای محض	۱۶۵
بخش سوم: پرونده های قضایی در ارتباط با جنایت علیه جسم انسان	۱۶۹
فصل اول: پرونده قضایی در ارتباط با جنایت عمدی علیه نفس	۱۷۰
مبحث اول: شعبه هفتم دادگاه بدوی قائم شهر و دادنامه شماره ۱۱۰۳	۱۷۰
مبحث دوم: کاوشی در لایحه اعتراضیه	۱۷۶
مبحث سوم: شعبه یازدهم دیوان عالی کشور و دادنامه شماره ۱۱/۲۹۹	۱۸۵
مبحث چهارم: شعبه هشتم (شعبه هم عرض) دادگاه بدوی قائم شهر و دادنامه شماره ۱۳۲۳	۱۹۱

مبحث پنجم: شعبه یازدهم دیوان عالی کشور و دادنامه شماره ۱۱/۲۰۷.....	۱۹۲
مبحث ششم: شعبه ۱۰۲ (دادگاه جانشین) دادگاه بدوی قائم‌شهر و دادنامه شماره ۳۳۸.....	۱۹۹
مبحث هفتم: شعبه ۳۷ دیوان عالی کشور و دادنامه شماره ۲۶۳.....	۲۰۳
فصل دوم: پرونده قضایی در ارتباط با جنایت عمدی علیه عضو و منفعت	۲۰۶
مبحث اول: اعلام شکایت کور شدن چشم مجنی علیه در کشور سوریه در دادگاه عمومی تهران	۲۰۶
مبحث دوم: شعبه ۱۲۱۴ دادگاه عمومی تهران و دادنامه شماره ۲۲۱۴.....	۲۰۷
مبحث سوم: لایحه اعتراضیه شماره ۲۱۱۱.....	۲۰۸
مبحث چهارم: شعبه هفتم تجدیدنظر استان تهران و دادنامه شماره ۵۹۸.....	۲۱۰
مبحث پنجم: شعبه ۱۱۷۱ دادگاه عمومی تهران (دادگاه جانشین شعبه ۱۲۱۴) و دادنامه شماره ۱۷۴۵.....	۲۱۱
مبحث ششم: شعبه هفتم تجدیدنظر استان تهران و تصمیم مورخ ۱۳۸۶/۱/۱۸.....	۲۱۳
مبحث هفتم: شعبه ۱۱۷۱ دادگاه عمومی تهران و صدور قرار کارشناسی تکمیلی.....	۲۱۴
مبحث هشتم: شعبه ۱۱۷۱ دادگاه عمومی تهران و دادنامه شماره ۱۷۴۲.....	۲۱۵
مبحث نهم: لایحه اعتراضیه شماره ۳۵.....	۲۱۵
مبحث دهم: شعبه هفتم تجدیدنظر استان تهران و دادنامه شماره ۶۳۷.....	۲۱۷
فصل سوم: پرونده قضایی در ارتباط با جنایت غیر عمدی علیه نفس	۲۱۹
مبحث اول: شرح حادثه آتش سوزی مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۰۹ در زندان گرگان.....	۲۱۹
مبحث دوم: شعبه ۲۱ دادگاه عمومی گرگان و لایحه شماره ۵۹۷.....	۲۲۰
مبحث سوم: شعبه ۲۱ دادگاه عمومی گرگان و لایحه شماره ۲۴.....	۲۳۳
مبحث چهارم: شعبه ۲۱ دادگاه عمومی و دادنامه‌های شماره ۱۴۵۰ الی ۱۴۸۲.....	۲۴۱
مبحث پنجم: تجدیدنظرخواهی و لایحه اعتراضیه شماره ۳۵۰.....	۲۵۰
مبحث ششم: شعبه سوم دادگاه تجدیدنظر استان گلستان و دادنامه شماره ۱۸۲۲.....	۲۵۴
فصل چهارم: پرونده قضایی در ارتباط با جنایت غیر عمدی علیه عضو و منفعت	۲۵۷
مبحث اول: شرح حادثه پنجشنبه مورخ ۱۳۸۴/۰۵/۰۶ در بخش کتاب بابل.....	۲۵۷
مبحث دوم: نظریه کارشناس بدوی.....	۲۵۹
مبحث سوم: لایحه اعتراضیه شماره ۶۹۳ نسبت به نظریه کارشناس بدوی.....	۲۶۱
مبحث چهارم: نظریه هیأت کارشناسان سه نفره شماره ۱۳۸.....	۲۶۲

مبحث پنجم: نظریه هیأت کارشناسان پنج نفره.....	۲۶۵
مبحث ششم: لایحه اعتراضیه نسبت به نظریه هیأت کارشناسان پنج نفره.....	۲۶۷
مبحث هفتم: نظریه هیأت کارشناسان هفت نفره.....	۲۶۹
مبحث هشتم: اعتراض به نظریه هیأت کارشناسان هفت نفره.....	۲۷۲
مبحث نهم: دادگاه عمومی بخش کتاب و دادنامه شماره ۵۷۲.....	۲۷۳
مبحث دهم: تجدیدنظرخواهی نسبت به دادنامه شماره ۵۷۲.....	۲۷۴
مبحث یازدهم: شعبه دوم تجدیدنظر استان مازندران و دادنامه شماره ۷۶۲.....	۲۷۶
بخش چهارم: نمونه سؤالات امتحانی	۲۸۱
فصل اول: نمونه سؤالاتی از امتحانات رشته حقوق در ارتباط با جنایت عمدی علیه نفس	۲۸۱
مبحث اول: سؤالات مرتبط با جنایت عمدی علیه نفس.....	۲۸۱
مبحث دوم: پاسخ سؤالات مرتبط با جنایت عمدی علیه نفس.....	۲۸۷
فصل دوم: نمونه سؤالاتی از امتحانات رشته حقوق در ارتباط با جنایت عمدی علیه عضو و منفعت	۳۰۰
مبحث اول: سؤالات مرتبط با جنایت عمدی علیه عضو و منفعت.....	۳۰۰
مبحث دوم: پاسخ سؤالات مرتبط با جنایت عمدی علیه عضو و منفعت.....	۳۰۱
فصل سوم: نمونه سؤالاتی از امتحانات رشته حقوق در ارتباط با جنایت غیر عمدی علیه نفس	۳۰۴
مبحث اول: سؤالات مرتبط با جنایت غیر عمدی علیه نفس.....	۳۰۴
مبحث دوم: پاسخ سؤالات مرتبط با جنایت غیر عمدی علیه نفس.....	۳۰۵
فصل چهارم: نمونه سؤالاتی از امتحانات رشته حقوق در ارتباط با جنایت غیر عمدی علیه عضو و منفعت	۳۰۷
مبحث اول: سؤالات مرتبط با جنایت غیر عمدی علیه عضو و منفعت.....	۳۰۷
مبحث دوم: پاسخ سؤالات مرتبط با جنایت غیر عمدی علیه عضو و منفعت.....	۳۰۷
منابع و مأخذ	۳۰۹

پیشگفتار

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب «جنایت علیه جسم انسان در حقوق کیفری ایران» که پیش رو دارید، بر اساس قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱ تنظیم شده، که به دلیل تغییر قانون مجازات اسلامی سال ۱۳۷۰، بخش های اول، دوم و چهارم آن اساساً تغییر یافته و بخش سوم آن نسبت به کتاب قتل و صدمات بدنی با اصلاحات، الحاقات و اعمال نظرات جدیدی تدوین و نگارش شده و به همین دلیل و با تغییر مرکز نشر، نام کتاب هم به عنوان صدرالذکر تغییر یافت. قبل از هر سخنی به مانند پیشگفتار دو کتاب دیگر نگارنده با عناوین «موضوعات چالشی در حقوق جزای عمومی» و «موضوعات چالشی در حقوق جزای اختصاصی» ذکر نکاتی ضروری است:

نکته اول این که نگارش هر اثری اعم از مقاله و کتاب نمی تواند انگیزه مالی و مادی داشته باشد، چرا که این دو مقوله مانع الجمع هستند، ضمن این که این نوع اندیشه نه تنها مؤلف را به مقصد و مقصود نمی رساند، بلکه دچار حسران مالی و معنوی می کند. در یک برآورد ساده ثابت می شود که کل درآمد یک کتاب به اندازه یک پنجم حق الوکاله یک پرونده حقوقی یا کیفری نیست، در حالی که اوقاتی که برای تدوین و نگارش آن صرف می گردد صدها بلکه هزارها برابر وقت صرف شده یک پرونده قضایی است. تنها انگیزه ای که باقی می ماند خدمت به جامعه علمی و دانشجویانی است که بی منت و مخلصانه در تعقیب درک و فهم مطالبی هستند که صاحبان خرد و اندیشه در جهت افهام و تفهیم آن به دلیل عشق وافرشان در حال مسابقه اند و تنها مجرای وصول آن همین طریق مورد نظر و منحصر به فرد است.

نکته دوم این که اولاً پس از انقلاب اسلامی در راستای تشکیل حکومت مذهبی، قوانین عرفی سابق که چندان منطبق با موازین شرعی نبودند با تغییرات گسترده ای همراه شدند و از این رو قانون مجازات عمومی هم از این قاعده مستثنی نبود، به همین جهت قانون حدود، قصاص و دیات و قانون راجع به مجازات اسلامی کلیات مشتمل بر چهل و یک ماده و سی و هشت تبصره طبق اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی در جلسه روز چهارشنبه بیست و یکم مهر ماه یک هزار و سیصد و شصت و یک (۱۳۶۱/۰۷/۲۱) به تصویب کمیسیون امور قضایی مجلس شورای اسلامی رسیده و شورای محترم نگهبان آن را تأیید کرده و برای مدت پنج سال

از تاریخ تصویب به صورت آزمایشی قابل اجرا بود. ثانیاً نخستین قانون تعزیرات نیز در سال ۱۳۶۲ برای مدت ۵ سال به تصویب کمیسیون امور قضائی مجلس شورای اسلامی رسید و در نهایت در سال ۱۳۷۵ به عنوان یک قانون دائمی از مواد ۴۹۸ تا ۷۲۹ تحت عنوان کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی، تعزیرات و مجازات های بازدارنده، به قانون مجازات اسلامی اضافه گردید. ثالثاً قانون مجازات اسلامی (حدود، قصاص و دیات) با چهارصد و نود و هفت ماده و یکصد و سه تبصره در ۸ مرداد ۱۳۷۰ توسط کمیسیون امور قضائی مجلس شورای اسلامی تصویب و اجرای آزمایشی آن به مدت پنج سال تعیین گردید. قانون مذکور پس از اختلاف شورای نگهبان و مجلس بر سر ماده پنج آن به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع شد و این نهاد در ۷ آذر ۱۳۷۰ موافقت خود را با نظر مجلس اعلام کرده و آن را به تصویب رساند. مدت اجرای آزمایشی این قانون یک بار در تاریخ ۱۲ اسفند ۱۳۷۵ برای ده سال تمدید شد. از آن جایی که مدت آزمایشی قانون موصوف سال ۱۳۸۵ به پایان رسید، آخر الامر نمایندگان مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۸۹ موفق شدند بار دیگر مدت اجرای آزمایشی این قانون را تا پایان سال ۱۳۹۰ تمدید کنند. از ابتدای سال ۱۳۹۱ تا تصویب قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱ به دلیل این که قانون مجازات اسلامی ایران مدت آزمایشی آن تمام شده و مجلس نیز این قانون را تمدید نکرده بود در مدت یاد شده به مانند سال های ۱۳۸۵ الی ۱۳۸۹ ایران فاقد قانون مجازات اسلامی بوده است. رابعاً در سال ۱۳۸۶ لایحه قانون مجازات اسلامی از سوی قوه قضائیه تهیه و به دولت فرستاده شد که پس از تصویب آن در دولت، آذر ماه ۱۳۸۶ لایحه به مجلس فرستاده شد و مجلس نیز بهار ۱۳۹۰ برای تأیید به شورای نگهبان ارسال نمود که پس از کش و قوس های بسیار بین مجلس و شورای نگهبان در نهایت در جلسه ۲۸ دی ۱۳۹۰ مورد تأیید شورای نگهبان قرار گرفت. رئیس مجلس طی نامه شماره ۱۲۷/۱۴۳۲ - ۱۳۹۱/۰۱/۲۱ قانون موصوف را که مشتمل بر ۹۷۲ ماده (اعم از کلیات، حدود، قصاص، دیات، تعزیرات و جرایم رایانه ای) جهت اجرا به رئیس جمهور ابلاغ نموده است که به دلیل اعتراضات و ایراد اشکالات وارده، سرنوشت آن در هاله ای از ابهام فرو رفت که ناگهان قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱ جهت اجرا ابلاغ گردید. رئیس قوه مقننه در خطاب به رئیس قوه مجریه اظهار داشته است: «عطف به نامه شماره ۳۸۶۴۸/۱۵۲۴۳۳ مورخ ۱۳۸۶/۹/۲۰ در اجرای اصل یکصد و بیست و سوم (۱۲۳) قانون

اساسی جمهوری اسلامی ایران قانون مجازات اسلامی مصوب جلسه مورخ ۱۳۹۲/۲/۱ کمیسیون قضائی و حقوقی مجلس شورای اسلامی مطابق اصل هشتاد و پنجم (۸۵) قانون اساسی که با عنوان لایحه یک فوریتی مجازات اسلامی (کلیات، حدود، قصاص و دیات) به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردیده بود، پس از موافقت مجلس با اجرای آزمایشی آن به مدت پنج سال در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ ۱۳۸۸/۹/۲۵ و تأیید شورای محترم نگهبان، به پیوست ابلاغ می‌گردد. این که چرا قانونگذار از سال ۱۳۶۱ تا کنون قانون مجازات اسلامی را به صورت آزمایشی به مورد اجرا گذاشته است؟ آیا اقدام سی و یک ساله قوه مقننه با اصل ۸۵ قانون اساسی که «به صورت آزمایشی» را در موارد ضروری جایز دانسته مغایرت دارد یا خیر؟ بحث مستقلى را مى‌طلبد.

نکته سوم در ارتباط با قانون مجازات اسلامی «تعزیرات» مصوب ۱۳۷۵/۰۳/۰۲ و جرایم رایانه‌ای مصوب ۱۳۸۸/۰۳/۰۵ می‌باشد. قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵/۰۳/۰۲ شامل کتاب پنجم با عنوان تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده (مواد ۴۹۸ الی ۷۲۸) بوده که به موجب ماده ۱۴ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ مجازات‌های مقرر در قانون حد، قصاص، دیه و تعزیر تعیین شده و مجازات‌های بازدارنده حذف گردید. جرایم رایانه‌ای (مواد ۷۲۹ تا ۷۸۲) که پنجم خرداد ماه سال ۱۳۸۸ تصویب شده، به عنوان قسمت سوم به کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی سال ۱۳۷۵ اضافه گردید. به موجب ماده ۵۵ قانون جرایم رایانه‌ای مواد ۱ تا ۵۴ به عنوان مواد ۷۲۹ تا ۷۸۲ قانون موصوف (بخش تعزیرات) با عنوان فصل جرایم رایانه‌ای منظور و شماره ماده ۷۲۹ قانون موصوف به شماره ۷۸۲ اصلاح گردید. این که چرا قانونگذار اراده کرده است، قانون جرایم رایانه‌ای را به دنبال کتاب پنجم و از مواد ۷۲۹ الی ۷۸۲ شماره گذاری نماید؟ بر ما پوشیده است، امید می‌رود منطقی در پس پرده آن وجود داشته باشد. سخن در این است آیا همان منطق مورد نظر مقنن در قانون جرایم رایانه‌ای که سبب شده است مواد (۱ الی ۵۴) آن را بعد از ۷۲۸ قانون مجازات اسلامی سال ۱۳۷۵ (مواد ۷۲۹ الی ۷۸۲) شماره‌گذاری نماید، در دیگر قوانین از جمله، الف- قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۱۷، ب- قانون حمایت از حقوق پدیدآورندگان نرم افزارهای رایانه‌ای مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۴، پ- قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۰۲، ت- قانون تشدید

مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۴/۰۶/۲۸ مجلس شورای

اسلامی و ۱۳۶۷/۰۹/۱۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام وجود نداشته است؟

نکته چهارم این که باید اذعان کرد همیشه فاصله‌ای میان مباحث نظری و ایده‌آل‌های مورد نظر قانونگذار با آنچه که در مرحله عمل اتفاق می‌افتد وجود داشته و دارد به همین دلیل ابتدای ورود به فضای معطر، پاک و معنوی تدریس در دانشگاه‌ها همیشه این سؤال در ذهن متبادر بوده که آیا واقعاً فاصله‌ای میان مباحث علمی - نظری با مصادیق عملی وجود دارد؟ به فرض وجود آیا می‌توان با سعی و تلاش فاصله‌ها را از بین برد و یا به حداقل رساند؟ اواخر دهه ۷۰ با ورود به فضای قضایی کشور به عنوان وکیل، این دغدغه بیشتر و جدی‌تر شد به گونه‌ای که از ابتدای دهه ۸۰ تصمیم بر آن گرفته شد که به هر صورت ممکن بخشی از اوقات زندگی به نگارش موضوعات مختلف کیفری و تطبیق آن با مصادیق عملی اختصاص داده شود. کتابی که پیش‌رو دارید بخشی از موضوعات و مسائل کیفری است که فقط در زمینه جرایم علیه جسم انسان اعم از قتل و صدمات بدنی که به صورت عمد و غیرعمد اتفاق می‌افتد به نگارش در آمده است. از آن جایی که فاصله میان مباحث نظری و عملی با ذکر مصادیق بهتر و راحت‌تر قابل تشخیص بوده در بخش سوم این کتاب برای هر یک از عناوین چهارگانه، اول - جنایت عمدی علیه نفس، دوم - جنایت عمدی علیه عضو و منفعت، سوم - جنایت غیرعمدی علیه نفس، چهارم - جنایت غیرعمدی علیه عضو و منفعت، چهار پرونده کیفری نیز مورد بررسی قرار گرفته که دقت در ابعاد مختلف آن به وضوح وجود مشکلات عدیده در سیستم قضایی کشور را نشان می‌دهد. امید است محققان، دانش پژوهان و دانشجویان عرصه علم و عمل به بلندای همت خود با ورود به میادین علمی و قضایی کمک شایان و به یاد ماندنی را در سایه طرح مباحث مختلف به صورت گوناگون اعم از نگارش مقاله، تشکیل سمینار، تدوین کتاب، همکاری با قوای ثلاثه خصوصاً کمیسیون تخصصی قوه مقننه به یادگار بگذارند.

دکتر سید ابراهیم قدسی

دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه مازندران

دوم بهمن ماه ۱۳۹۳

نجف اشرف